

Grunder för fristående examen

**YRKESEXAMEN FÖR BUSSCHAUFFÖR
2008**

Grunder för fristående examen

**YRKESEXAMEN FÖR BUSSCHAUFFÖR
2008**

© Utbildningsstyrelsen 2008

Edita Prima Oy

Helsingfors 2008

ISBN 978-952-13-3861-8 (häft.)

ISBN 978-952-13-3862-5 (pdf)

DNR **16/011/2008**

FÖRESKRIFT **Iakttas som förpliktande**

DATUM **7.4.2008**

Giltighetstid
fr.o.m. 1.4.2008 tillsvidare

De stadganden på vilka befogenheten att
utfärda föreskriften bygger
L 631/1998 13 § 2 mom

Upphäver Föreskrift Nr **77/011/2000**
15.12.2000

GRUNDERNA FÖR YRKESEXAMEN FÖR BUSSCHAUFFÖR

Utbildningsstyrelsen har beslutat om grunderna för Yrkesexamen för busschaufför. Examensgrunderna ska iakttas fr.o.m. 1.4.2008.

Examensprestationer som påbörjats innan föreskriftens i kraftträdande kan fullföljas enligt grunderna dnr 77/011/2000 t.o.m. 31.3.2010.

Examenskommissionen, examensarrangören och utbildningsanordnaren kan inte lämna grunderna för examen obeaktade eller avvika från dem.

När utbildning som förbereder för en fristående examen anordnas, beslutar utbildningsanordnaren om innehållet i utbildningen och ordnandet av utbildningen i enlighet med examensgrunderna. Den som deltar i utbildningen skall som en del av utbildningen beredas möjlighet att avlägga en fristående examen.

Generaldirektör **TIMO LANKINEN**
Timo Lankinen

Undervisningsråd **MARKKU LAPPALAINEN**
Markku Lappalainen

Opetushallitus

Hakaniemenkatu 2, PL 380, 00531 Helsinki, puhelin (09) 774 775, faksi (09) 7747 7865, etunimi.sukunimi@oph.fi, www.oph.fi

Utbildningsstyrelsen

Hagnäsgatan 2, PB 380, 00531 Helsingfors, telefon (09) 774 775, fax (09) 7747 7865, fornamn.efternamn@oph.fi, www.oph.fi

INNEHÅLL

Kapitel 1

Fristående examina	7
1 § Anordnande av fristående examina	7
2 § Avläggande av fristående examen	7
3 § Grunderna för fristående examen	7
4 § Personlig tillämpning i fristående examen	8
5 § Bedömning av yrkesskickligheten i fristående examen	8
6 § Betyg	8
7 § Utbildning som förbereder för fristående examen.....	9

Kapitel 2

Uppbyggnaden av yrkesexamen för busschaufför	9
1 § Examensdelarna	9

Kapitel 3

Kraven på yrkesskicklighet i yrkesexamen för busschaufför och grunderna för bedömningen	10
1 § Fordonsteknik	10
a) Krav på yrkesskicklighet	10
b) Mål och kriterier för bedömningen	10
c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet.....	11
2 § Samarbete och kundbetjäning	12
a) Krav på yrkesskicklighet	12
b) Mål och kriterier för bedömningen	12
c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet.....	13
3 § Säkerhet och miljö	14
a) Krav på yrkesskicklighet	14
b) Mål och kriterier för bedömningen	14
c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet.....	16
4 § Grundläggande yrkeskompetens inom transportbranschen.....	16
5 § Stads- och servicetrafik.....	20
a) Krav på yrkesskicklighet	20
b) Mål och kriterier för bedömningen	20
c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet.....	22
6 § Fjärrtrafik.....	22
a) Krav på yrkesskicklighet	22
b) Mål och kriterier för bedömningen	22
c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet.....	24

7 §	Beställningstrafik.....	24
	a) Krav på yrkesskicklighet	24
	b) Mål och kriterier för bedömningen	24
	c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet.....	25
8 §	Företagsamhet.....	26

Kapitel 1

FRISTÅENDE EXAMINA

1 § Anordnande av fristående examina

Examenskommissionerna som tillsätts av Utbildningsstyrelsen och består av representanter för arbetsgivare, arbetstagare, lärare och vid behov självständiga yrkesutövare ansvarar för anordnandet och övervakningen av fristående examina samt utfärdar examensbetyg. Examenskommissionerna gör ett avtal om anordnande av fristående examina med utbildningsanordnarna och vid behov med andra sammanslutningar och stiftelser. Fristående examina kan inte anordnas utan giltigt avtal med examenskommissionen.

2 § Avläggande av fristående examen

Fristående examen avläggs genom att examinanderna vid examenstillfällena i praktiska arbetsuppgifter påvisar det kunnande som förutsätts i examensgrunderna. Varje examensdel ska bedömas skilt för sig. Bedömningen görs som ett samarbete mellan representanter för arbetsgivare, arbetstagare och undervisningssektorn. Inom branscher där det är vanligt med självständiga yrkesutövare tas även denna part i beaktande vid valet av bedömare. Bedömningen godkänns slutligen av examenskommissionen. Examensbetyg kan beviljas då examinanden har avlagt alla examensdelar som krävs med godkänt vitsord.

3 § Grunderna för fristående examen

I examensgrunderna fastställs vilka delar och eventuella kompetensområden som hör till examen, uppbyggnaden av examen, den yrkesskicklighet som krävs i de olika examensdelarna, bedömningsgrunderna (målen och kriterierna för bedömningen) samt sätten att påvisa yrkesskicklighet.

En examensdel utgör ett delområde inom yrket som går att avskilja från den naturliga arbetsprocessen till en självständig helhet som kan bedömas. Kraven på yrkesskicklighet som beskrivs i de olika examensdelarna koncentrerar sig på de centrala funktionerna och verksamhetsprocesserna inom yrket samt på yrkespraxis inom den aktuella branschen. De omfattar även färdigheter som allmänt behövs i arbetslivet, till exempel sociala färdigheter.

Målen och kriterierna för bedömningen är härledda ur kraven på yrkesskicklighet. Målen för bedömningen anger de kunskapsområden som man vid bedömningen fäster särskild vikt vid. Definitionen av dessa mål underlättar också bedömningen av den aktuella arbetsprocessen. Bedömningen ska täcka alla de mål för bedömning som beskrivs i examensgrunderna. Kriterierna för bedömningen bestämmer den kvalitativa och kvantitativa nivån på en godkänd prestation.

Sätten att påvisa yrkesskicklighet innehåller preciserande anvisningar om avläggandet av examen. Yrkesskickligheten påvisas i allmänhet i autentiska arbetsuppgifter. Sätten att påvisa yrkesskicklighet kan innehålla direktiv för bl.a. hur en examensprestation vid behov kan kompletteras så att alla krav på yrkesskicklighet blir beaktade.

4 § Personlig tillämpning i fristående examen

Utbildningsstyrelsen har utfärdat en särskild föreskrift om personlig tillämpning.

5 § Bedömning av yrkesskickligheten i fristående examen

Vid bedömning av yrkesskickligheten är det viktigt att ingående och noggrant granska hur examinanderna visar att de kan det som examensgrunderna förutsätter i kraven på yrkesskicklighet för den aktuella examensdelen. Vid bedömningen tillämpas de bedömningskriterier som fastställts i examensgrunderna. Bedömarna ska mångsidigt använda sig av olika och i första hand kvalitativa bedömningsmetoder. Används endast en metod, blir resultatet inte nödvändigtvis tillförlitligt. Vid bedömningen beaktas bransch- och examensspecifika särdrag i enlighet med examensgrunderna. Om examinanderna har tillförlitliga utredningar om tidigare påvisat kunnande, granskar bedömarna hur de motsvarar kraven på yrkesskicklighet i examensgrunderna. Bedömarna föreslår för examenskommissionen att kunnandet erkänns som en del av examensprestationen. Examenskommissionen fattar det slutliga beslutet om erkännande av tidigare påvisat kunnande som tillförlitligt utretts.

Bedömning av yrkesskicklighet är en process där insamling av bedömningsmaterial och dokumentering av bedömning spelar en viktig roll. Representanter för arbetslivet och lärare gör på trepartsbasis en noggrann och mångsidig bedömning. Examinanderna ska klart och tydligt få veta hur bedömningsgrunderna tillämpas i deras eget fall. De ska också ges möjlighet att själva bedöma sina prestationer. Examensarrangören gör upp ett bedömningsprotokoll över examensprestationen för den aktuella examensdelen som undertecknas av bedömarna. Till en bra bedömningsprocess hör också att efter detta ge examinanderna respons på prestationerna. Det slutliga bedömningsbeslutet fattas av examenskommissionen.

Bedömare

De personer som bedömer examinandernas yrkesskicklighet ska ha god yrkeskunskap inom det aktuella området. Examenskommissionen och examensarrangören kommer överens om bedömarna i avtalet om anordnande av fristående examen.

Rättelse av bedömning

Examinanderna kan inom lagstadgad tid anhålla om rättelse av bedömning av den examenskommission som ansvarar för den aktuella examen.

En skriftlig begäran om rättelse riktas till examenskommissionen. Examenskommissionen kan efter att ha hört bedömarna besluta om en ny bedömning. Det går inte att genom besvär anhålla om ändring av examenskommissionens beslut som gäller rättelse av bedömning.

6 § Betyg

Examenskommissionen beviljar examensbetyg och betyg för en eller flera avlagda examensdelar. Betyg över deltagande i förberedande utbildning ges av utbildningsanordnaren. Utbildningsstyrelsen har utfärdat direktiv om vilka uppgifter som ska framgå ur betyg för fristående examina, utbildning som förbereder för fristående examen och läroavtalsutbildning.

Betyg för en eller flera examensdelar ges på begäran. Examensbetyget, liksom betyget för en eller flera avlagda examensdelar, undertecknas av en representant för examenskommissionen och en representant för examensarrangören.

En anteckning om avlagd fristående examen i ett av Utbildningsstyrelsen godkänt yrkesbevis är ett intyg över avlagd examen som är jämförbart med ett examensbetyg. Examensarrangören skaffar och undertecknar yrkesbeviset. Yrkesbeviset är avgiftsbelagt för examinanden.

7 § Utbildning som förbereder för fristående examen

Det går formellt sett inte att ställa förhandsvillkor i fråga om utbildning för dem som deltar i fristående examina. Examina avläggs ändå huvudsakligen i samband med förberedande utbildning.

Förberedande utbildning ska anordnas i enlighet med examensgrunderna. Utbildningen och examenstillfällena ska planeras utgående från examensdelarna. Den som deltar i utbildning som förbereder för fristående examen ska ges möjlighet att delta i examenstillfällena och avlägga fristående examen som en del av utbildningen.

Kapitel 2

UPPBYGGNADEN AV YRKESEXAMEN FÖR BUSSCHAUFFÖR

1 § Examensdelarna

För att få ett examensbetyg över yrkesexamen för busschaufför bör examinanden avlägga minst sex examensdelar med godkänt vitsord. Yrkesexamen för busschaufför består av fyra obligatoriska examensdelar som är gemensamma för alla examinander och av tre valfria delar, av vilka minst två bör avläggas. Examinanden ska inneha kör tillstånd och körkort för fordonsklass D. Om examinanden inte deltar i den förberedande utbildningen bör han ha grundläggande yrkeskompetens för lastbils- och bussförare inom transportbranschen enligt lag 273/2007 och förordning 640/2007 eller motsvarande giltig yrkeskompetens.

Som gemensamma obligatoriska examensdelar bör följande fyra delar avläggas:

- Fordonsteknik
- Samarbete och kundbetjäning
- Säkerhet och miljö
- Grundläggande yrkeskompetens inom transportbranschen

Dessutom ska minst två av följande examensdelar avläggas:

- Stads- och servicetrafik
- Fjärrtrafik
- Beställningstrafik

Utöver de ovannämnda examensdelarna eller som en fristående delexamen kan examinanden avlägga företagsamhet som valfri examensdel.

- Företagsamhet (kraven på yrkesskicklighet enligt kursen i persontrafik för företagare).

Kapitel 3

KRAVEN PÅ YRKESKICKLIGHET I YRKESEXAMEN FÖR BUSSCHAUFFÖR OCH GRUNDERNA FÖR BEDÖMNINGEN

Kraven på yrkesskicklighet i yrkesexamen för busschaufför (punkt a) bygger på olika uppgifts- och kunskapsområden i arbetslivet. Målet för bedömningen (rubrikerna med fetstil i punkt b) anger de för yrkesskickligheten centrala kunskapsområden och funktioner som man bör fästa särskild uppmärksamhet vid i bedömningen, medan kriterierna för bedömningen (punkt b) anger hur examinanden bör klara av sitt arbete. I punkt c, sätten att påvisa yrkesskicklighet, definieras hur yrkesprovet för examensdelen ska avläggas och bedömas.

Organiserandet av fristående examina baserar sig på den plan för anordnande av yrkesprov som utbildningsanordnaren utarbetar. De fristående yrkesproven som härleds ur examenskraven samt uppgifterna planeras så att de uppfyller de centrala kraven på yrkeskompetens. Proven ska innehålla de områden eller funktioner som nämns i målen för bedömningen, och examinandens förutsättningar och förmåga att omvandla och tillämpa sina kunskaper och färdigheter i föränderliga situationer ska framgå av proven. Platsen där de olika examensdelarna avläggs ska vara sådan att examinanden kan utföra sina uppgifter så att det är möjligt att på ett övergripande sätt konstatera att examinanden har uppnått den prestationsnivå som har fastställts i bedömningskriterierna för ifrågakvarande examensdel.

1 § Fordonsteknik

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
<p>Examinanden vet vad som krävs för att ett fordon ska vara i kördugligt skick och kan före start och efter avslutad körning säkerställa att fordonet, dess utrustning och tillägsapparater fungerar tryggt.</p> <p>Examinanden vet att regelbunden service inverkar på utrustningens reparationskostnader, tillförlitlighet och livslängd. Han vet också vilka uppgifter som hör till föraren när det gäller uppföljning och rapportering av service och reparationer.</p> <p>I händelse av en störning eller skada kan examinandens fastställa tydligt iakttagbara skador och byta de vanligaste reservdelarna på fordonet med handverktyg. Han kan också förbereda reparationsåtgärderna för servicepersonalen.</p>	<p>Fordonets körduglighet Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan utföra granskning av fordonet och tillägsapparaterna före start. <p>Underhåll Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • förstår hur uppföljningen av fordonets skick inverkar på ekonomin och driftsäkerheten • förstår betydelsen av serviceuppföljning och kan informera förmannen om den. <p>Reparation Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan vid uppkomst av fel undvika ytterligare skador • kan informera sin arbetsgivare om ett fel och dess omfattning • kan avgöra om det är möjligt att fortsätta körningen • kan byta vanliga slitdelar med hjälp av

<p>Examinanden förstår betydelsen av att beakta miljön i olika trafik-, service- och reparationssituationer.</p>	<p>instruktioner eller handböcker</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan välja riktiga reservdelar, tillbehör och verktyg samt använda dem på rätt sätt • kan byta och reparera trasiga delar på ett fordon och dess tilläggsapparater. <p>Arbetarskydd och miljö Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • håller ordning och reda på sin arbetsmiljö samt underhåller de arbetsredskap och apparater som han använder • utför sina arbetsprestationer i rätt ordning, med användning av riktiga arbetsmetoder och med beaktande av arbetarskyddsbestämmelserna • iakttar bestämmelserna för avfallshandtering.
--	---

Prestationen godkänns om den utförs självständigt, följer föreskrifterna och är så gott som felfri, och om tidsåtgången för arbetet motsvarar den tid som en yrkesvan person inom branschen behöver för arbetet.

Examensdelen underkänns om examinandens

- inte kan söka information i olika informationskällor
- utför sitt arbete i strid med arbets- eller säkerhetsbestämmelserna
- inte klarar av sina arbetsuppgifter inom samma tid som en fackman
- utför sitt arbete i strid med fordons- eller maskintillverkarens anvisningar
- äventyrar sin egen eller andras hälsa eller säkerhet
- utför sitt arbete i strid med miljöskydds- eller andra motsvarande bestämmelser.

Examensdelen underkänns också om det fordon, någon tillhörande utrustningsdel eller något arbetsredskap som används i yrkesprovet skadas på grund av felaktig servicemetod eller felaktigt användningssätt eller om yrkesprovets bedömare är tvungen att ingripa för att undvika person-, miljö- eller materialskador.

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Yrkesskickligheten, behärskandet av de kunskaper och principer som ligger till grund för yrkesskickligheten samt förmågan att tillämpa kunskaperna påvisas huvudsakligen i samband med sedvanliga arbetsuppgifter i en autentisk arbetsmiljö. Till den del som det inte är möjligt att påvisa yrkeskunskaperna i examensprestationen, kan intervjuer, tilläggsuppgifter och andra tillförlitliga metoder användas som grund för bedömningen.

Vid planeringen och genomförandet av de fristående yrkesproven kan särdragen hos examinandens egen organisation eller hos den organisation som han har valt beaktas.

2 § Samarbete och kundbetjäning

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
<p>Examinanden vet vad samarbete och kundrelationer har för betydelse för organisationen. Han vet vilken betydelse den egna arbetsinsatsen har för företagets verksamhet och han värdesätter sitt arbete.</p> <p>Examinanden behärskar högtalarutrop i enlighet med de krav som trafikformen ställer.</p> <p>Examinanden kan redogöra för hur företagets vinst uppstår, vilka kostnader företagets verksamhet förorsakar och hur man kan påverka kostnaderna. Han vet också hur han kan påverka lönsamheten i sin egen verksamhet.</p> <p>Examinanden är så väl förtrogen med sin arbetsgivares verksamhet att han i huvuddrag kan redogöra för företagets uppbyggnad och verksamhetsprinciper. Han känner till marknaden och produkterna inom branschen samt vet hur dessa påverkar företagets verksamhet.</p>	<p>Kundbetjäning Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • vet vilken betydelse kundservice har för kundbelåtenheten • uppträder på ett förtroendeingivande, artigt och kundinriktat sätt i alla sina arbetsuppgifter • kan handla i olika interaktiva situationer på ett sätt som god kundservice förutsätter • kan hantera reklimations- och konflikt-situationer utan att äventyra kundrelationen • väcker förtroende med sin läggning och sitt beteende • är opartisk, rättvis, punktlig och hederlig mot alla • iakttar tystnadsplikt beträffande de person-, affärs- och yrkeshemligheter som har kommit till hans kännedom i arbetet. <p>Ekonomisk verksamhet Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • vet vilka externa och interna faktorer som påverkar företagets resultat • förstår hur kostnaderna för det egna arbetet uppkommer och sina egna möjligheter att påverka dem • vet hur den egna arbetsprestationen påverkar företagets ekonomiska slutresultat • vet hur den egna inkomsten kan räknas ut • värdesätter sitt eget arbete, sitt yrkesmässiga kunnande och sin utveckling med tanke på företagets ekonomi. <p>Marknadsföring Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan marknadsföra sin arbetsgivares och transportuppdragsgivares tjänster • kan informera sina kunder om kollektivtrafikens tjänster • vet att han med hela sin verksamhet och

<p>Examinanden kan kommunicera med de kommunikationsmedel som används i fordonet och använda de datatekniska tillämpningar som behövs i busschaufförens yrke.</p>	<p>sitt trafikbeteende inverkar på arbetsgivarens och uppdragsgivarens företagsbild.</p> <p>Färdigheter i datateknik</p> <p>Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan använda de kommunikationsmedel och den datautrustning som behövs i arbetet • kan använda e-post för förmedling av information • kan använda Internet för kunskapsökning.
---	---

Prestationen godkänns om den utförs självständigt, följer föreskrifterna och är så gott som felfri, och om tidsåtgången för arbetet motsvarar den tid som en yrkesvan person inom branschen behöver för arbetet.

Examensdelen underkänns om examinandens

- inte kan söka information i olika informationskällor
- utför sitt arbete i strid med arbets- eller säkerhetsbestämmelserna
- inte klarar av sina arbetsuppgifter inom samma tid som en fackman
- utför sitt arbete i strid med fordons- eller maskintillverkarens anvisningar
- äventyrar sin egen eller andras hälsa eller säkerhet
- utför sitt arbete i strid med miljöskydds- eller andra motsvarande bestämmelser.

Examensdelen underkänns också om yrkesprovets bedömare är tvungen att ingripa för att undvika att en kundrelation äventyras.

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Yrkesskickligheten, behärskandet av de kunskaper och principer som ligger till grund för yrkesskickligheten samt förmågan att tillämpa kunskaperna påvisas huvudsakligen i samband med sedvanliga arbetsuppgifter i en autentisk arbetsmiljö. Till den del som det inte är möjligt att påvisa yrkeskunskaperna i examensprestationen, kan intervjuer, tilläggsuppgifter och andra tillförlitliga metoder användas som grund för bedömningen.

Vid planeringen och genomförandet av de fristående yrkesproven kan särdragen hos examinandens egen organisation eller hos den organisation som han har valt beaktas.

3 § Säkerhet och miljö

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
<p>Examinanden kan köra buss på ett ekonomiskt sätt i enlighet med anvisningar och gällande lagstiftning samt hantera hotfulla och besvärliga passagerare i störande situationer.</p> <p>Examinanden handlar inte överilat och reagerar inte panikartat ens i extrema situationer. Han beaktar omgivningen i all sin verksamhet och följer den givna tidtabellen för transportuppgiften med hänsyn till väglaget.</p> <p>Examinanden kan handla rätt vid olycksfall och förebygga ytterligare olyckor. Han kan också använda säkerhetsutrustning och lära kunderna att använda dem.</p>	<p>Transport Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • identifierar farliga situationer och kan handskas med en hotfull och besvärlig person • kan hantera och köra ett fordon på ett tryggt och ekonomiskt sätt i enlighet med föreskrifter och bestämmelser • kan använda den apparatur som registrerar kör- och vilotiden • kan med beaktande av omständigheterna välja den lämpligaste rutten för transportuppgiften och hittar fram på den valda rutten • låter inte sitt psykiska tillstånd påverka sitt körande eller språkbruk och låter inte medtrafikanternas körfel påverka sitt eget handlande så att trafiksäkerheten äventyras • är ansvarsfull och tolerant mot medtrafikanterna, han är flexibel i trafiken och avstår vid behov från sina rättigheter • ansvarar för fordonets och den övriga egendomens säkerhet • vet vilka försäkringar som behövs inom busstrafiken samt principerna för försäkringsvillkoren. <p>Defensivt körsätt Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • tar hänsyn till medtrafikanterna, känner till riskerna och strävar efter att undvika dem • vet hur körhastigheten inverkar på bromssträckan och på hur bekvämt det är för kunden • vet hur hastigheten och massan inverkar vid en kollisionssituation samt vilken betydelse avståndet har för trafiksäkerheten. <p>Åtgärder vid olycksfall Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan vidta de åtgärder som eventuella olyckssituationer kräver (t.ex. evakuera

<p>Examinanden känner till både arbetstagar- ens och arbetsgivarens ansvarsområden och skyldigheter samt den centrala arbetslag- stiftningen inom sin bransch. Han iakttar dem och arbetarskyddsföreskrifterna i sitt arbete.</p>	<p>passagerare vid en bussbrand, informera passagerare, slå larm samt ge akut första hjälp)</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan förebygga ytterligare olyckor • kan ge första hjälpen enligt kurserna Fhj 1 och Fhj 2 som Finlands Röda Kors anordnar • kan använda redskap för förstahands- släckning och säkerhetsutrustning på rätt sätt • kan göra anmälan om olycksfall. <p>Ansvar och skyldigheter Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • känner till arbetstidslagen samt bestäm- melserna för kör- och vilotid och följer dem i sitt arbete • kan fylla i dokumenten för kör- och vilotid i enlighet med bestämmelserna • använder säkerhetsbälten och uppmanar resenärerna att använda dem • känner till chaufförens skyldigheter och rättigheter att upprätthålla ordningen inom kollektivtrafiken • känner till lagstiftningen som gäller ut- sättande för fara och excess i nödvärn samt i synnerhet alkohol-, tobaks- och hittegodslagstiftningen som gäller all- männa kommunikationsmedel • känner till de krav som företagets kvali- tets- och miljösystem ställer och kan tillämpa dem i sitt arbete.
<p>Examinanden känner till de krav som före- tagets kvalitets- och miljösystem ställer och kan tillämpa dem i sitt arbete.</p>	<p>Miljö Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kör på ett energi- och miljövänligt sätt • använder det fordon som lämpar sig bäst för transportuppdraget • planerar rutten så energi- och miljövän- ligt som möjligt • låter inte omotiverat fordonet gå på tomgång • förhindrar att skadliga ämnen hamnar i jordmånen och kan vidta omedelbara åtgärder vid en miljöolycka.

Prestationen godkänns om den utförs självständigt, följer föreskrifterna och är så gott som felfri, och om tidsåtgången för arbetet motsvarar den tid som en yrkesvan person inom branschen behöver för arbetet.

Examensdelen underkänns om examinanden

- inte kan söka information i olika informationskällor
- utför sitt arbete i strid med arbets- eller säkerhetsbestämmelserna
- inte klarar av sina arbetsuppgifter inom samma tid som en fackman
- utför sitt arbete i strid med fordons- eller maskintillverkarens anvisningar
- äventyrar sin egen eller andras hälsa eller säkerhet
- utför sitt arbete i strid med miljöskydds- eller andra motsvarande bestämmelser.

Examensdelen underkänns också om det fordon, någon tillhörande utrustningsdel eller något arbetsredskap som används i yrkesprovet skadas på grund av felaktig servicemetod eller felaktigt användningssätt eller om yrkesprovets bedömare är tvungen att ingripa för att undvika person-, miljö- eller materialskador.

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Yrkesskickligheten, behärskandet av de kunskaper och principer som ligger till grund för yrkesskickligheten samt förmågan att tillämpa kunskaperna påvisas huvudsakligen i samband med sedvanliga arbetsuppgifter i en autentisk arbetsmiljö. Till den del som det inte är möjligt att påvisa yrkeskunskaperna i examensprestationen, kan intervjuer, tilläggsuppgifter och andra tillförlitliga metoder användas som grund för bedömningen.

Vid planeringen och genomförandet av de fristående yrkesproven kan särdragen hos examinandens egen organisation eller hos den organisation som han har valt beaktas.

4 § Grundläggande yrkeskompetens inom transportbranschen

Denna examensdel bör avläggas enligt lag 273/2007 och förordning 640/2007 om yrkeskompetens för lastbils- och bussförare. I förordning 640/2007 ingår bland annat närmare bestämmelser om undervisning i ett defensivt körsätt.

För en grundläggande yrkeskompetens bör examinanderna få undervisning i alla de läroämnen som är uppräknade i denna examensdel. Utbildningen för denna grundläggande yrkeskompetens bör omfatta 280 timmar. Varje chaufför bör få minst 20 timmar individuell körundervisning med ett fordon för ifrågavarande körkortsklass. Fordonet bör åtminstone uppfylla kraven på examensfordon i kommunikationsministeriets beslut 14 § om tillämpning av körkortsförordningen.

Om examinanden får försnabbad undervisning i denna examensdel, bör den försnabbade undervisningen för yrkeskompetens på grundläggande nivå innehålla undervisning i alla läroämnen som är uppräknade i denna examensdel. Utbildningen bör omfatta 140 timmar. Varje chaufför bör få minst 10 timmar individuell körundervisning med ett fordon för ifrågavarande körkortsklass. Fordonet bör åtminstone uppfylla kraven på examensfordon i kommunikationsministeriets beslut 14 § om tillämpning av körkortsförordningen.

För utbildning enligt lag 273/2007 behövs tillstånd från en nationell tillsynsmyndighet. För att få yrkeskompetens bör examinanden avlägga utbildningen och yrkesprovet för

busschaufför med godkänt vitsord. Provet bör innehålla minst en fråga för varje uppställt mål.

Delarna 1.1; 1.2; 1.3; 2.1; 3.1; 3.2; 3.3; 3.4; 3.5 och 3.6 i förteckningen över läroämnen är obligatoriska för alla som avlägger yrkeskompetens för lastbilschaufför och busschaufför och delarna 1,5; 1.6; 2.3 och 3.8 är obligatoriska för dem som avlägger yrkeskompetens för busschaufför.

De busschaufförer som vill utvidga eller lägga om sin verksamhet och också börja köra lastbil som yrke och som har ett betyg på sin yrkeskompetens behöver inte avlägga de gemensamma examensdelarna för den grundläggande yrkeskompetensen en gång till, utan endast de specifika studier som förutsätts för den nya yrkeskompetensen. Utbildningen bör i det fallet omfatta 70 timmar av vilka 5 timmar består av individuell körundervisning.

3.2.23.1 Förbättring av ett förnuftigt körbeteende enligt säkerhetsreglerna

Mål och centralt innehåll,

3.2.23.1.1 Målet är att sätta sig in i de egenskaper hos bilens motor som behövs för användning av kraftöverföring på ett optimalt sätt

Centralt innehåll:

Scheman för vridmomentet, effekten och motorns specifika förbrukning, optimal användning av driftshastighetsmätaren, scheman för växellådans utväxling.

3.2.23.1.2 Målet är att sätta sig in i reglagens tekniska egenskaper och funktion för att kunna behärska fordonet, minimera slitaget och förhindra funktionsstörningar

Centralt innehåll:

Specialegenskaperna hos hydrauliska bromskretsar, bromsarnas och tillsatsbromsarnas funktionsbegränsningar, sam användning av bromsar och tillsatsbroms, förbättrande av förhållandet mellan hastigheten och växellådans utväxling, utnyttjande av fordonets tröghet, användning av retardations- och bromsningsmetoder i en nedförsbacke, åtgärder vid funktionsstörningar.

3.2.23.1.3 Målet är att kunna optimera bränsleförbrukningen

Centralt innehåll:

Optimering av bränsleförbrukningen genom tillämpning av sakkunskaperna i punkterna 1.1 och 1.2.

3.2.23.1.4 Målet är att kunna lasta ett fordon i enlighet med säkerhetsbestämmelserna och en ändamålsenlig användning av fordonet

Centralt innehåll:

De krafter som verkar i ett fordon som är i rörelse, användning av växellådans utväxlingar beroende på fordonets last och vägprofilen, fastslagning av fordonets eller kombinationsfordonets nyttolast, fastslagning av nyttovolymen, fördelning av lasten, följderna av axelns överbelastning, stabilisering av fordonet samt dess tyngdpunkt, olika typer av förpackningar och lastpallar, de viktigaste godsklasserna som kräver låsning, kilnings- och lås-

ningsmetoder, användning av lösremmar, granskning av lösanordningar, användning av hanteringsanordningar, placering och avlägsnande av presenningar.

3.2.23.1.5 Målet är att kunna se till att passagerarna har det tryggt och bekvämt

Centralt innehåll:

Behärskande av längsgående och tvärgående rörelser, fördelning av väganvändningen, lägesbestämning på körbanan, mjuk inbromsning, behärskande av axelöverhäng, användning av speciella infrastrukturer (offentliga områden, specialkörfiler), lösning av konflikten mellan ett säkert körsätt och chaufförens övriga uppgifter, växelverkan med passagerarna, särdragen för transport av vissa passagerargrupper (handikappade, barn).

3.2.23.1.6 Målet är att kunna lasta ett fordon i enlighet med säkerhetsbestämmelserna och en ändamålsenlig användning av fordonet

Centralt innehåll:

De krafter som verkar i ett fordon som är i rörelse, användning av växellådans utväxlingar beroende på fordonets last och vägprofilen, fastslagning av fordonets eller kombinationsfordonets nyttolast, fördelning av lasten, följderna av axelns överbelastning, stabilisering av fordonet, fordonets tyngdpunkt.

3.2.23.2 Tillämpning av bestämmelserna

3.2.23.2.1 Målet är att bli förtrogen med den sociala miljön och de gällande reglerna inom vägtrafiken

Centralt innehåll:

Maximal arbetstid inom transportbranschen; principerna för förordningarna (EEG) nr 3820/85 och (EEG) nr 3821/85 samt tillämpning och följder; påföljderna om färdskrivaren inte används, används fel eller förfalskas; kännedom om den sociala miljön inom vägtrafiken: förarens rättigheter och skyldigheter med tanke på den grundläggande yrkeskompetensen och fortbildning.

3.2.23.2.2 Målet är att göra sig förtrogen med de regler som gäller godstransport

Centralt innehåll:

Transporttillstånd, skyldigheter beträffande standardavtal inom godstransport, uppgörande av olika dokument för transportavtal, internationella transportavtal, skyldigheterna i det allmänna avtal (CRM-avtalet) som gjorts upp för frakt av gods inom internationell vägtransport, uppgörande av en internationell fraktsedel, gränsöverskridning, speditörer, specialdokument som följer med godset.

3.2.23.2.3 Målet är att känna till bestämmelserna om passagerartransport

Centralt innehåll:

Transport av specialgrupper, säkerhetsanordningar i bussar, säkerhetsbälten, fordonets belastning.

3.2.23.3 Hälsa, väg- och miljösäkerhet, service, logistik

3.2.23.3.1 Målet är att bli medveten om riskerna för trafik- och arbetsolyckor

Centralt innehåll:

Olika typer av arbetsolycksfall inom transportbranschen, statistik över vägtrafikolyckor, andelen tunga fordon och bussar som varit inblandade i olyckor, personrelaterade, ekonomiska och materiella konsekvenser.

3.2.23.3.2 Målet är att förebygga kriminalitet och transport av fripassagerare

Centralt innehåll:

Allmän information, påföljder för chaufförerna, förebyggande åtgärder, nödvändiga inspektioner, lagen om chaufförernas ansvar.

3.2.23.3.3 Målet är att förebygga fysiska risker

Centralt innehåll:

Principerna för ergonomi: riskabla rörelser och ställningar, fysisk kondition, hanteringsövningar, personlig skyddsutrustning.

3.2.23.3.4 Målet är att bli medveten om betydelsen av den fysiska och psykiska prestationsförmågan

Centralt innehåll:

Principerna för en hälsosam och balanserad kost, alkoholens inverkan, mediciner och andra ämnen som påverkar beteendet, trötthets- och stressymptom samt orsak och verkan, den centrala betydelsen av förhållandet mellan arbete och vila.

3.2.23.3.5 Målet är att kunna bedöma nödsituationer

Centralt innehåll:

Åtgärder i nödsituationer: att bedöma situationen, att förhindra att situationen förvärras, att kalla på hjälp, att hjälpa skadade och ge första hjälpen, åtgärder vid eldsvåda, att evakuera passagerare från fordon för tung godstransport och från bussar, att sköta passagerarsäkerheten, att hantera våldssituationer, principerna för skadeanmälningar.

3.2.23.3.6 Målet är att kunna bete sig på ett sätt som stödjer företagets image

Centralt innehåll:

Chaufförens beteende och företagets image: den betydelse som kvaliteten på chaufförens arbete har för företaget, chaufförens olika roller, de personer som chauffören möter i arbetet, underhåll av fordonet, organisering av arbetet, konsekvenserna av konflikter på kommersiell och ekonomisk nivå.

3.2.23.3.7 Målet är att lära känna den ekonomiska miljön och marknadssystemet inom godstransport

Centralt innehåll:

Vägtransporterna i förhållande till andra transportformer (konkurrens, befraktare), olika verksamhetsformer inom vägtransport (transporter för annan uppdragsgivare, olika transportfunktioner), olika huvudtyper av transportföretag och organisationer med transportfunktioner, speciella transportformer (cisterntransporter, kyltransporter osv.), utvecklingen inom branschen (att göra tjänsterna mångsidigare, järnvägs-/landsvägstransporter, entreprenader osv.).

3.2.23.3.8 Målet är att lära känna den ekonomiska miljön och marknadssystemet inom passagerartransport

Centralt innehåll:

Vägtransporter i förhållande till andra transportformer (spårtrafik, privatbilar), olika verksamhetsformer inom vägtransport, gränsöverskridning (internationell trafik), huvudorganisationerna för passagerarföretag.

5 § Stads- och servicetrafik

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
Examinanden kan sköta kundbetjäning i stadstrafik på ett sakligt, artigt och flexibelt sätt samt uppträder förtroendeingivande.	Kundbetjäning Examinanden <ul style="list-style-type: none"> • kan hantera olika kundbetjäningssituationer, också specialgrupper, till exempel äldre och funktionshindrade • hjälper vid behov passagerare att stiga på och av fordonet • kan ge passagerarna information under resan • är förtrogen med bestämmelserna om skolskjuts och följer dem • är förtrogen med anropstrafik och kan handla i enlighet med trafikavtalet • känner till rutterna på området och de viktigaste landmärkena och servicestäl-lena längs rutten • kan informera kunder om byte av buss • kan använda olika typer av tilläggsutrustning i fordon • är till sitt yttre lämplig som busschaufför.

<p>Examinanden kan uppbära avgift enligt gällande tariff med hjälp av biljettförsäljningsapparater som används i stadstrafik och kan sälja de produkter som används i stadstrafik.</p> <p>Examinanden kan köra en buss i enlighet med anvisningar och gällande lagstiftning på ett tryggt, förutseende, passagerarvänligt och ekonomiskt sätt i olika körförhållanden.</p>	<p>Biljettförsäljning Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan förbereda biljettförsäljningsapparaterna före avfärden • kan självständigt uppbära avgift av olika kunder i enlighet med gällande lagar och bestämmelser med iakttagande av rätt tariff • behärskar hantering av olika betalmedel och biljetter • kan avge redovisning. <p>Transport Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan självständigt utföra ett givet transportuppdrag på ett tryggt, förutseende och ekonomiskt sätt med hänsyn till miljöfaktorerna • kan köra tryggt in på en hållplats, utföra behövliga uppgifter och avgå från hållplatsen • är genom sitt handlande ansvarsfull och tolerant mot medtrafikanterna • låter inte medtrafikanternas körfel påverka sitt handlande så att trafiksäkerheten äventyras • handlar inte överilrat och reagerar inte panikartat ens i extrema situationer.
--	---

Prestationen godkänns om den utförs självständigt, följer föreskrifterna och är så gott som felfri, och om tidsåtgången för arbetet motsvarar den tid som en yrkesvan person inom branschen behöver för arbetet.

Examensdelen underkänns om examinanden

- inte kan söka information i olika informationskällor
- utför sitt arbete i strid med arbets- eller säkerhetsbestämmelserna
- inte klarar av sina arbetsuppgifter inom samma tid som en fackman
- utför sitt arbete i strid med fordons- eller maskintillverkarens anvisningar
- äventyrar sin egen eller andras hälsa eller säkerhet
- utför sitt arbete i strid med miljöskydds- eller andra motsvarande bestämmelser.

Examensdelen underkänns också om det fordon, någon tillhörande utrustningsdel eller något arbetsredskap som används i yrkesprovet skadas på grund av felaktig servicemetod eller felaktigt användningssätt eller om yrkesprovets bedömare är tvungen att ingripa för att undvika person-, miljö- eller materialskador eller på grund av trafikförseelser.

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Yrkesskickligheten, behärskandet av de kunskaper och principer som ligger till grund för yrkesskickligheten samt förmågan att tillämpa kunskaperna påvisas huvudsakligen i samband med sedvanliga arbetsuppgifter i en autentisk arbetsmiljö. Till den del som det inte är möjligt att påvisa yrkeskunskaperna i examensprestationen, kan intervjuer, tilläggsuppgifter och andra tillförlitliga metoder användas som grund för bedömningen.

Vid planeringen och genomförandet av de fristående yrkesproven kan särdragen hos examinandens egen organisation eller hos den organisation som han har valt beaktas.

6 § Fjärrtrafik

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
<p>Examinanden sköter kundbetjäningen i fjärrtrafik på ett sakligt, artigt och flexibelt sätt samt uppträder förtroendeingivande.</p> <p>Examinanden kan uppbära avgift enligt gällande tariff med hjälp av biljettförsäljningsapparater som används i fjärrtrafik med olika betalmedel och kan sälja de produkter som används i fjärrtrafik.</p>	<p>Kundbetjäning Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan hantera olika kundbetjäningssituationer, också specialgrupper, till exempel äldre och funktionshindrade • hjälper vid behov passagerare med hantering av bagaget samt med på- och avstigning • känner till rutterna på området och de viktigaste landmärkena och servicestäl- lena längs rutten • kan informera passagerare om olika anslutningar, också i undantagsfall, till exempel bekräfta en anslutning • är förtrogen med bestämmelserna om skolskjuts och följer dem • kan använda olika typer av tilläggsutrustning i fordon och ger tillräcklig informa- tion till passagerarna • är till sitt yttre lämplig som busschaufför • kan använda bussens tilläggsutrustning på rätt sätt. <p>Biljettförsäljning Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan förbereda biljettförsäljningsappara- terna före avfärden • kan självständigt uppbära avgift av olika kunder i enlighet med gällande lagar och bestämmelser med iakttagande av rätt tariff • behärskar hantering av olika betalmedel och biljetter

<p>Examinanden är förtrogen med de dokument som behövs vid bussfrakt och kan använda dem i arbetssituationer samt hanterar och transporterar fraktgodset omsorgsfullt.</p> <p>Examinanden kan köra en buss i enlighet med anvisningar och gällande lagstiftning på ett tryggt, förutseende, passagerarvänligt och ekonomiskt sätt i olika körförhållanden.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kan på rätt sätt hantera den biljett eller kreditbiljett som passageraren företer • kan avge redovisning. <p>Fraktbefordran Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • behärskar fraktbefordran och dokumenten i anslutning till den • tar hänsyn till ordningsföljden för godsets avlastning • kan i sitt arbete tillämpa transportbestämmelserna om farliga ämnen. <p>Transport Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan självständigt utföra ett givet transportuppdrag på ett tryggt, förutseende och ekonomiskt sätt med hänsyn till miljöfaktorerna • kan köra tryggt in på en hållplats, utföra behövliga uppgifter och avgå från hållplatsen • är genom sitt handlande ansvarsfull och tolerant mot medtrafikanterna • låter inte medtrafikanternas körfel påverka sitt handlande så att trafiksäkerheten äventyras • handlar inte överilrat och reagerar inte panikartat ens i extrema situationer.
--	---

Prestationen godkänns om den utförs självständigt, följer föreskrifterna och är så gott som felfri, och om tidsåtgången för arbetet motsvarar den tid som en yrkesvan person inom branschen behöver för arbetet.

Examensdelen underkänns om examinandens

- inte kan söka information i olika informationskällor
- utför sitt arbete i strid med arbets- eller säkerhetsbestämmelserna
- inte klarar av sina arbetsuppgifter inom samma tid som en fackman
- utför sitt arbete i strid med fordons- eller maskintillverkarens anvisningar
- äventyrar sin egen eller andras hälsa eller säkerhet
- utför sitt arbete i strid med miljöskydds- eller andra motsvarande bestämmelser.

Examensdelen underkänns också om det fordon, någon tillhörande utrustningsdel eller något arbetsredskap som används i yrkesprovet skadas på grund av felaktig servicemetod eller felaktigt användningssätt eller om yrkesprovets bedömare är tvungen att ingripa för att undvika person-, miljö- eller materialskador eller på grund av trafikförseelser.

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Yrkesskickligheten, behärskandet av de kunskaper och principer som ligger till grund för yrkesskickligheten samt förmågan att tillämpa kunskaperna påvisas huvudsakligen i samband med sedvanliga arbetsuppgifter i en autentisk arbetsmiljö. Till den del som det inte är möjligt att påvisa yrkeskunskaperna i examensprestationen, kan intervjuer, tilläggsuppgifter och andra tillförlitliga metoder användas som grund för bedömningen.

Vid planeringen och genomförandet av de fristående yrkesproven kan särdragen hos examinandens egen organisation eller hos den organisation som han har valt beaktas.

7 § Beställningstrafik

a) Krav på yrkesskicklighet	b) Mål och kriterier för bedömningen
<p>Examinanden kan sköta kundbetjäningen i beställningstrafik på ett sakligt, artigt och flexibelt sätt, uppträder förtroendeingivande och är opartisk, rättvis, punktlig och hederlig mot alla.</p>	<p>Kundbetjäning Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • känner till kundens krav på beställningstrafik och handlar därefter • kan samarbeta med reseledaren/guiden • kan hantera olika kundbetjäningssituationer, också specialgrupper, till exempel äldre och funktionshindrade • hjälper vid behov passagerare med hantering av bagaget samt med på- och avstigning • kan hantera också undantagssituationer på ett flexibelt sätt, till exempel om körplanen ändras • kan använda olika typer av tilläggsutrustning i fordon • använder de dokument som behövs i beställningstrafik på rätt sätt både i inrikes- och utrikestrafik • ger tillräcklig information till passagerarna också under resan och ser till att de trivs • är till sitt yttre lämplig som busschaufför • förstår och kan fylla i de finsk- och svenskspråkiga samt engelskspråkiga dokument som berör fordonet, personalen eller passagerarna och som hör till chaufförens uppgifter • ser till att bussen är ren och snygg före, under och efter resan.

<p>Examinanden kan köra en buss i enlighet med anvisningar och gällande lagstiftning på ett tryggt, passagerarvänligt och ekonomiskt sätt i olika körförhållanden.</p> <p>Examinanden kan planera en rutt och göra upp en tidtabell för en beställningskörning samt hitta fram till önskat resmål med hjälp av skyltar och kartor.</p>	<p>Transport Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan självständigt utföra ett givet transportuppdrag på ett tryggt, förutseende och ekonomiskt sätt med hänsyn till miljöfaktorerna • låter passagerarna stiga på och av fordonet vid trygga platser • kan parkera fordonet tryggt vid rastplatser och resmålet • är genom sitt handlande ansvarsfull och tolerant mot medtrafikanterna • låter inte medtrafikanternas körfel påverka sitt handlande så att trafiksäkerheten äventyras • handlar inte överilat och reagerar inte panikartat ens i extrema situationer. <p>Navigering Examinanden</p> <ul style="list-style-type: none"> • kan planera en rutt • kan göra upp en tidtabell för en beställningskörning • kan självständigt hitta fram till önskat resmål.
--	---

Prestationen godkänns om den utförs självständigt, följer föreskrifterna och är så gott som felfri, och om tidsåtgången för arbetet motsvarar den tid som en yrkesvan person inom branschen behöver för arbetet.

Examensdelen underkänns om examinandens

- inte kan söka information i olika informationskällor
- utför sitt arbete i strid med arbets- eller säkerhetsbestämmelserna
- inte klarar av sina arbetsuppgifter inom samma tid som en fackman
- utför sitt arbete i strid med fordons- eller maskintillverkarens anvisningar
- äventyrar sin egen eller andras hälsa eller säkerhet
- utför sitt arbete i strid med miljöskydds- eller andra motsvarande bestämmelser.

Examensdelen underkänns också om det fordon, någon tillhörande utrustningsdel eller något arbetsredskap som används i yrkesprovet skadas på grund av felaktig servicemetod eller felaktigt användningssätt eller om yrkesprovets bedömare är tvungen att ingripa för att undvika person-, miljö- eller materialskador eller på grund av trafikförseelser.

c) Sätten att påvisa yrkesskicklighet

Yrkesskickligheten, behärskandet av de kunskaper och principer som ligger till grund för yrkesskickligheten samt förmågan att tillämpa kunskaperna påvisas huvudsakligen i samband med sedvanliga arbetsuppgifter i en autentisk arbetsmiljö. Till den del som det inte

är möjligt att påvisa yrkeskunskaperna i examensprestationen, kan intervjuer, tilläggsuppgifter och andra tillförlitliga metoder användas som grund för bedömningen.

Vid planeringen och genomförandet av de fristående yrkesproven kan särdragen hos examinandens egen organisation eller hos den organisation som han har valt beaktas.

8 § Företagsamhet

Enligt lagen om tillståndspliktig persontrafik på väg (343/1991) krävs ett kollektivtrafik-tillstånd för transport av personer på väg mot ersättning med motorfordon. Ett undantag är transporter som nämns i 6 §.

En förutsättning för att få trafik-tillstånd är bl.a. att man avlagt en företagarkurs i buss- trafik med godkänt vitsord vid en läroanstalt som Fordonsförvaltningscentralen godkänt. I förordningen om tillståndspliktig persontrafik på väg (666/1994) konstateras i 3 § att den företagarkurs som är en förutsättning för beviljande av kollektivtrafik-tillstånd omfattar minst 160 undervisningstimmar. Kursen ska innehålla åtminstone de ämnesblock som anges i rådets direktiv 96/26/EG (delvis ändrat genom direktivet 98/76/EG).

I yrkesexamen för busschaufför fastställs inga kunskapskrav för delen Företagsamhet. Examenskommissionen erkänner delen Företagsamhet om examinandens avlagt företagarkursen i busstrafik med godkänt vitsord. För kostnaderna som prestationen föranleder svarar i första hand examinandens själv.

Utbildningsstyrelsen har godkänt dessa examensgrunder med stöd av lagen om yrkesinriktad vuxenutbildning.

De fristående examina är examina som särskilt planerats och utvecklats för att avläggas av den vuxna befolkningen.

Planeringen och genomförandet av de fristående examina baserar sig på ett nära samarbete mellan sakkunniga inom undervisning och arbetsliv.

Utbildningsstyrelsen/biblioteket
Pb 380
00531 Helsingfors
tfn: 040 348 7555
fax 040 348 7766
kirjasto@oph.fi
www.utbildningsstyrelsen.fi